

СЕКЦІЯ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ»

УДК 7'031.1 «638»(477)+94(477)

Коянс А. А.¹

Палладі Д. Е.²

¹ асист. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БАД-519 НУ «Запорізька політехніка»

ЗВІРИНИЙ СТИЛЬ У СКІФСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ

Скіфський звіриний стиль - це мистецтво, пов'язане зі скіфською культурою, зокрема, ювелірними та декоративними предметами. Вчені поділяють скіфський звіриний стиль на чотири основні: прикубанський, степовий, лісостеповий, ольвійський.

Виокремлюють наступні групи тварин що найчастіше зустрічаються у скіфському та ширше скіфо-сибірському звіриному стилі: образ копитних, образ хижаків, образ птахів, образ фантастичних тварин.

Найрозповсюдженішим образом копитної тварини є олень. Зазвичай його зображали з нереалістично підігнутими ногами. Існувало декілька варіацій назви пози: «олень що летить», «олень що лежить», але на сьогоднішній день прийнято вважати, що він зображений у жертвовній позі. Скіфський звіриний стиль характеризується своєю сильною стилізацією образів і часом гіпертрофування окремих елементів. Окрім оленя можна зустріти образ лося, козла, коня, барана, бика та кабана.

Образ хижака займає велике місце у скіфському звіриному стилі. Хижак – це сила і могутність, і тому, скоріше за все, скіфи, як і решта язичницьких народів того часу, могли вважати, що зобразивши на прикрасі хижака він придасть її володарю силу цієї тварини. Частими є зображення кошачих, вовків та рідше ведмедів. Досить відомими є зображення пантер.

Для підкреслення хижості скіфи демонстрували у своїх витворах з хижакими відкрити пащу з зубами, у яких, як правило, підкреслювали ікла. Також у деяких творах у пащі можна побачити язик. Невід'ємною частиною хижака є кігті, які, зазвичай, зображалися дуже великими. Склалася певна традиція (якої не завжди дотримувалися) зображати пащу у так званій «лотосовидній» формі.

Розглядаючи образ птахів, необхідно зазначити, що найчастіше зустрічаються образи саме хижих птахів. Зазвичай їх зображали із розпростертими крилами та повернутою у бік, ніби у профіль, головою, або із головою, що обернена назад.

Гарним прикладом зображення птаха є золота бляха Мельгуновського кургану в Лісостеповій Україні. Це птах з виразним дзьобом, кільцеподібними очима та серпоподібними крилами.

Образ фантастичних звірів, скоріше за все, запозичений під час походів в Азію та знайомством з мистецтвом Греції. Частими є зображення грифонів – тварин із тілом хижака, крилами та іншими додатковими елементами, що не мають відношення до певного виду хижака. Зазвичай виділяють два види грифонів: з орлиною та лев'ячою головами. Окрім цього могли додаватися різні пазури, роги, копита та інше.

Отже, скіфський звіриний стиль – це унікальний стиль кочового населення від Дунаю до Дону, який характеризується цікавим плином еволюції, що відзначається неповторним піднесенням на його початку та сумішшю запозичень, що викликало певну втрату своєї автентичності у кінці. Він демонструє гармонійну лаконічність та гіпертрофовану стилізацію образів, при якій майже не втрачається можливість його ідентифікування, а загальний огляд явно демонструє приналежність певній культурі із своїми традиціями та вподобаннями.